

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2853

Vragen van de leden **Servaes** (PvdA) en **Sjoerdsma** (D66) aan de Minister van Buitenlandse Zaken over *het bericht dat dertien EU-landen wapens leveren aan Egypte* (ingezonden 27 mei 2016).

Antwoord van Minister **Koenders** (Buitenlandse Zaken) en Minister **Ploumen** (Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking) (ontvangen 16 juni 2016).

Vraag 1

Kent u het bericht «Bijna helft EU-landen negeert wapenembargo Egypte»¹ en bijbehorende publicatie van Amnesty International «EU: Halt arms transfers to Egypt to stop fuelling killings and torture»²?

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Kunt u bevestigen dat dertien EU-lidstaten de afgelopen jaren wapens, munitie en aanverwante goederen exporteerden naar Egypte, ondanks het feit dat op 21 augustus 2013 in de Raad Buitenlandse Zaken werd overeengekomen dat «exportvergunningen van alle goederen die gebruikt kunnen worden voor interne repressie» worden opgeschort?³

Antwoord 2

Het kabinet hecht er allereerst aan om te onderstrepen dat er geen wapenembargo op Egypte van kracht is. Wel hebben de EU-lidstaten op 21 augustus 2013 via Raadsconclusies afgesproken om alle vergunningen voor goederen die zouden kunnen worden gebruikt voor interne repressie op te schorten. Uit het jaarrapport over Europese wapenexporten blijkt dat de meerderheid van EU-lidstaten in 2014 militaire goederen heeft geëxporteerd naar Egypte⁴. Het EU-jaarrapport onderscheidt daarin 22 categorieën, de zogenaamde ML-posten. Hieruit blijkt dat een aantal lidstaten in 2014 goederen in de categorieën ML1 (kleine en lichte wapens met gladde loop) alsmede ML3

¹ <http://nos.nl/artikel/2107056-bijna-helft-eu-landen-negeert-wapenembargo-egypte.html>

² <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2016/05/eu-halt-arms-transfers-to-egypt-to-stop-fuelling-killings-and-torture/>

³ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/138599.pdf

⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:C:2016:163:TOC>

(munitie) naar Egypte heeft uitgevoerd. Het kabinet beschikt echter niet over exacte informatie betreffende de goederen die naar Egypte uitgevoerd zijn, aangezien binnen de EU alleen de afwijzingen en niet de toewijzingen van uitvoervergunningen gedeeld worden. Het kabinet verwijst derhalve naar het EU-jaarrapport voor algemene informatie over uitvoer naar Egypte in 2014, maar kan geen conclusieve uitspraken doen over de typen goederen die andere lidstaten hebben uitgevoerd.

Vraag 3

Deelt u de mening van Amnesty dat de mensenrechtensituatie in Egypte de laatste jaren is verslechterd en dat er een klimaat van repressie heerst waarbinnen leger, veiligheidsdiensten en politie zich schuldig maken aan marteling, willekeurige arrestaties en geweld?

Antwoord 3

Het kabinet heeft geconstateerd dat in Egypte sprake is van een verslechtering van de mensenrechtensituatie en een toename van de overheidsrepressie. In bilaterale contacten, EU-kader en overige multilaterale fora worden de Nederlandse zorgen hierover uitgesproken.

Vraag 4

Deelt u de mening dat het exporteren van wapens, munitie en andere goederen naar Egypte die gebruikt kunnen worden voor interne repressie een schending is van het Gemeenschappelijk Standpunt van de EU inzake wapenexport, in het bijzonder criteria 2 (mensenrechten) en 3 (spanningen of gewapende conflicten)?

Antwoord 4

Alle EU-lidstaten zijn gebonden aan het EU Gemeenschappelijk Standpunt inzake wapenexport (2008/944/GBVB). Hierin is onder andere overeengekomen dat EU-lidstaten een vergunning weigeren «voor militaire goederen of technologie waardoor gewapende conflicten worden uitgelokt of verlengd dan wel bestaande spanningen of conflicten in het land van eindbestemming worden verergerd» (criterium 3), of «wanneer er een duidelijk risico bestaat dat uit te voeren militaire goederen of technologie gebruikt worden voor binnenlandse onderdrukking» (criterium 2). Exporten van militaire goederen die de toets van één van bovenstaande criteria niet doorstaan, zijn in strijd met het Gemeenschappelijk Standpunt.

Daarbij dient te worden aangetekend dat de beslissing om uitvoer van militaire goederen goed te keuren, een nationale bevoegdheid is, zoals is vastgelegd in artikel 4, lid 2 van het Gemeenschappelijk Standpunt. Overwegingen van (inter)nationale veiligheidsbeleid kunnen dus meespelen in de afwegingen van EU-lidstaten in het al dan niet afgeven van vergunningen. Hierdoor kan het in specifieke gevallen voorkomen dat een lidstaat tot een ander oordeel komt dan het Nederlandse kabinet gekomen zou zijn. Nederland is zeer strikt in de toepassing van het Gemeenschappelijk Standpunt en zal een vergunningaanvraag afwijzen wanneer het de voorgenomen uitvoer niet in overeenstemming acht met de criteria van het Gemeenschappelijk Standpunt.

Vraag 5 en 6

Deelt u de mening dat het een zeer negatieve ontwikkeling is dat EU-lidstaten, als het gaat om wapenexport, tegengesteld handelen ten opzichte van wat overeengekomen is in de Raad Buitenlandse Zaken? Zo ja, heeft u uw collega's hierop aangesproken? Zo nee, bent u bereid om dat alsnog te doen?

Deelt u de mening dat Europese afspraken over wapenexport naar Egypte vanwege de geloofwaardigheid van de afspraken niet vrijblijvend kunnen zijn? Welke mogelijkheden ziet u om lidstaten in Europees verband te houden aan de naleving van een afspraken over wapenexport?

Antwoord 5 en 6

Het kabinet heeft zich te allen tijde aan de richtlijnen van de Raadsconclusies gehouden en is van mening dat alle EU-lidstaten dit dienen te doen. Zoals aangegeven in de kabinetsreactie op de initiatiefnota «*Wapens en Principes, Ambities voor een geloofwaardig en geharmoniseerd wapenexportbeleid in*

Europa» (hierna: de initiatiefnota) van de leden Sjoerdsma en Servaes, zet het kabinet in op het verbeteren van eenduidige implementatie van Raadsconclusies (via een Raadsbesluit of anderszins) met betrekking tot wapenexportrestricties⁵.

Aangezien wapenexportcontrole raakt aan nationale veiligheid en nationale veiligheid uitsluitend de verantwoordelijkheid van de EU-lidstaten is, is het uiteindelijk aan de EU-lidstaten om besluiten te nemen over de uitvoer van militair materieel. Het kabinet zet zich, zoals ook aangegeven in eerdere brieven aan uw Kamer, in voor verdere harmonisatie en transparantie binnen de EU. Verdere harmonisatie is echter alleen mogelijk als alle EU-lidstaten daarmee akkoord gaan. De afgelopen jaren is duidelijk gebleken dat Nederland hierin vooroploopt, maar dat een groot aantal EU-lidstaten op dit moment niet bereid is tot verreгаande harmonisatiemaatregelen. Het kabinet zal zich desalniettemin blijven inzetten voor verdere harmonisatie van het EU-wapenexportbeleid, ook t.a.v. Egypte.

Alleen een wapenembargo kan dienen als multilateraal bindend juridisch instrument. Tijdens discussies in EU-Raadskader, waar het wapenexportbeleid naar Egypte in 2015 tweemaal op Nederlands initiatief is besproken, is echter duidelijk gebleken dat er geen draagvlak is binnen de EU voor strengere regels t.a.v. Egypte. Veel EU-lidstaten wijzen hierbij op de legitieme veiligheidsbehoefte die Egypte heeft.

Vraag 7 en 8

Hoe beoordeelt u de door Amnesty uitgesproken vrees dat de door de Raad overeengekomen opschorting van exportvergunningen binnenkort zal worden opgeheven? Is er recentelijk, dan wel formeel dan wel in de wandelgangen, op Europees niveau gesproken over opheffing van de raadsconclusie van 21 augustus 2013 op dit punt?

Bent u bereid om zich in Europa in te zetten voor een strikte handhaving van de Raadsconclusies van 21 augustus 2013 en zich sterk te verzetten tegen een opheffing van de overeengekomen opschorting van exportvergunningen? Zo ja, kunt u de Kamer hierover informeren? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 7 en 8

De Raadsconclusies van 21 augustus 2013 over Egypte, die zijn herbevestigd met de Raadsconclusies van 10 februari 2014, blijven onverminderd van kracht. Van het aannemen van nieuwe Raadsconclusies is vooralsnog geen sprake. Indien hierover binnen de EU discussie ontstaat, zal Nederland zich uitspreken voor een handhaving van de opschorting van wapenleveranties aan Egypte die kunnen worden ingezet voor interne repressie.

Vraag 9 en 10

Deelt u de mening dat de door Amnesty naar voren gebrachte kwestie rondom wapenexport naar Egypte een voorbeeld is van tekortkomingen binnen het Europees wapenexportbeleid? Zo ja, ziet u deze kwestie ook als een voorbeeld voor de urgentie van een meer geloofwaardig en geharmoniseerd Europees wapenexportbeleid, zoals bepleit in de initiatiefnota «Wapens en Principes» van de leden Sjoerdsma en Servaes uit 2014?⁶

Bent u bereid om dit onderwerp onder de aandacht te brengen van Hoge Vertegenwoordiger Mogherini en aan te dringen op agendering in de Raad Buitenlandse Zaken? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 9 en 10

Zoals in de antwoorden op vragen 5 en 6 is aangegeven, heeft het kabinet reeds eerder geconstateerd dat er ruimte bestaat voor verdere harmonisatie van het wapenexportbeleid binnen de EU, en het zet zich daar binnen de daarvoor bestemde Europese fora dan ook voor in. Het kabinet beschouwt de initiatiefnota dan ook grotendeels als steunbetuiging voor het huidige Nederlandse beleid, te weten de bevordering van verdere harmonisatie van het EU-wapenexportbeleid.

In zijn reactie op de initiatiefnota stelde het kabinet echter ook dat wapenexportcontrole een nationale competentie is van de EU-lidstaten. De ruimte

⁵ Tweede Kamer, vergaderjaar 2014–2015, 34 103, nr. 3

⁶ Kamerstukken 34 103

voor de EU om hier maatregelen te nemen, is derhalve beperkt. Het kabinet heeft het belang van verdere harmonisatie reeds in de daarvoor bestemde EU-fora opgebracht en zal dat blijven doen.